

”Saarelaisten” sukunimistä

Sukunimien käyttö alkoi yleistyä Itä-Suomessa ja Karjalassa jo 1500- ja 1600-luvuilla. Ruotsinvalta ja luterilainen uskonto nostivat historian hämärästä ensimmäiset räisäläiset tunnetut sukunimet asiakirjojen sivuille. Härskensaarella (Härskiänkylässä) asui 1600-luvun alkuvuosina ainakin neljä sukunimeltään tunnettua talonpoikaa: Liimatta, Javanainen, Akkoinen ja Matikka. Vuosisadan lopulla uusia nimiä ilmaantui kylään: Vesalainen, Lukkarinen, Hupponen ja Huisko. Seuraava vuosisata vahvasti roimasti Räisälän asukasmäärää ja väritti näin myös sukunimien kasvavaa kirjoa. Vuonna 1750 pitäjän väkiluku oli kivunnut jo lähes 2000:een.

Sukunimiin liittyy oma kiintoisa, joskin toisinaan vaikeatulkintainenkin selityshistoria. Kaikkien nimien taustaa ei kyetä aina sitovasti selittämään. Härskensaarella esiintyvien karjalaisnimien juuret ovat melko vaivattomasti valaistavissa. Seuraavassa on yhteenvedoksi koottu aakkoselliseen järjestykseen kaikkien viime sotien aattona Härskensaarella asuneiden sukunimet ja niitä tarkastellaan nimikohtaisesti historialliselta taustaltaan.

Haikonen

Sukunimellä on yllättäen ulkomaiset juuret, jotka johtuvat saksalaisiin henkilönimien Haec, Haica, Haico, Haika. Suomalaisia nimimuunnoksia Haikala, Haikola, Haikka, Haiko, Haikonen esiintyy 30 etupäässä Etelä- ja Pohjois-Karjalan sekä Etelä- ja Pohjois-Savon pitäjässä. Varhaisin asiakirjoihin merkitty Haikonen löytyy Jääskestä vuodelta 1546. Ensimmäinen Räisälästä tunnettu suvun edustaja on Lauri Haikoinen vuodelta 1613.

Henttonen

Mainittu nimi periytyy muinaissaksalaisesta henkilönimestä Heinrich, joka on ilmeisesti levinnyt kansanomaisena muunnoksena Suomeenkin jo sydänkeskijällä. Lukuisiin nimimuunnoksiin kuuluivat Henrik, Hentti (tästä muodosteesta on muotoutunut tyypillinen karjalaisnimi Henttinen), Hentto, Hentu, Henttu, joista on kehittynyt etelä-karjalaisia ja pohjois-karjalaisia sukunimiä. Henttonen on vakiintunut yleiseen sukunimikäytäntöön Kannaksella. Vanhin tunnettu nimen edustaja on Matti Henttonen Jääskestä vuodelta 1549.

Hynninen

Tälläkin nimellä on kansainvälinen taustansa. Pohjois-Saksassa esiintyy useita Hün, Hüno, Hünö, Hünn, Hühne, jotka kytkeytyvät saksankieliseen sanaan Hunne. Se tarkoittaa kansalaisuusnimitystä hunni. Sukunimi esiintyy ensikerran oikeassa suomalaisasussa Hen Hyni Ahtärissä vuonna 1571. Nimen yleisimpänä levinneisyysalueina ovat Karjala ja Länsi-Suomi.

Javanainen

Nimellä on pitkät perinteet Karjalassa: Käkisalmissa, Sakkolassa, Pyhäjärvellä, Kirvussa, Kaukolassa ja Räisälässä. Nimen juuret päätyivät ristimänimeen Johannes. Sen venäläinen vastine on Iovan, josta on muotoutunut karjalainen Javana. Hans Juanaisen nimi on tavattu Jääskestä vuonna 1561. Stefan Javanainen mainitaan vuonna 1613 Räisälästä.

Kaasalainen

Mainittua eteläkarjalaista sukunimeä tavataan Kaukolassa, Käkisalmissa, Vuokselassa, Pyhäjärvellä ja Räisälässä. Nimen alkuperä jää hieman epäselväksi, mutta sen otaksutaan juontuvan sanasta "kaaso". Ilmaus tarkoittaa morsiamen seuralaista ja pukijaa vanhoissa häämenoissa.

Kaija

Nimen alkuperäksi on tulkittu linnunimitystä eli lokkia. Sukunimen levinneisyys rajoittuu Kannakselle: Johannekseen, Jääskeen, Kirvuun, Metsäpirttiin ja Räisälään. Vanhin asiakirjamerkintä siitä tavataan Johanneksesta vuodelta 1553.

Matikka

Sukunimestä on runsaasti asiakirjatietoja 1500- ja 1600-luvuilta Karjalasta, mutta jossain mitassa myöskin Savosta, Länsi-Suomesta ja Keski-Suomesta. Yleensä virheellisesti nimen alkuperä kytetään mateen kansanomaiseen ilmaukseen matikka. Kuitenkin nimi johtuu Matin hellittely- tai hyvittelylimauksesta Matti-hyvä tai Matti-kulta eli kansanomaisena sanamuunnelmana Matikka. Se noudattaa saamaa nimenmuodostuskäytännettä kuin Ollikka eli Olli-hyvä tai Martikka eli Martti-kulta. Len Matika Viipurin maalaiskunnasta vuodelta 1544 tavataan asiakirjoista vanhimpana nimen käyttäjänä. Räisälään sukunimen varhaisimmaksi edustajaksi ilmaantui Madz Maticka vuonna 1613.

Musakka

Venäjän kielinen sana muzak, suomeksi voimamies, on muotoutunut Karjalan kannaksella nimiasuun Musakka. Sitä esiintyy Sakkolassa, Pyhäjärvellä, Sortavalassa ja Räisälässä. Ensimmäinen tunnettu sukunimen edustaja on Madz Mwsaka Sakkolasta vuodelta 1613.

Mustonen

Yleisesti 1500- ja 1600-luvun Karjalassa, Savossa, Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla on tavattu mainittua nimeä. Se on muotoutunut Musta-sanasta, joka on esiintynyt sellaisenaan sukunimenä lähinnä Pohjois-Suomessa. Nykyisin Mustosia on Savon ja Karjalan lisäksi Kainuussa. Vanhin kirjattu nimi on Jöns Mustoin Jääskestä vuodelta 1543.

Nuija

Nimen alkuperä palautuu kahtaalle: muinaissuomalaiseen miehennimeen Nuija ja esineiden nimiin nuija, kurikka, varsta, kuokka. Sukunimen levinneisyysalueita ovat Länsi-Suomi, Pohjanmaa ja Karjala, jonka eteläosassa nimellä on pitkät perinteet. Henric Nuya Varsinais-Suomesta tunnetaan asiakirjoista jo niinkin varhain kuin keskiajan lopulta.

Pelkonen

Nimen alkuperä on johdettavissa muinaissuomalaisesta henkilönimestä Pelkoin. Sitä tavataan 1500-luvun puolivälistä lähtien etenkin Karjalasta: Jääskestä, Kivennavalta, Lappeelta, Muolaasta, Viipurista; 1600-luvulla myöskin Savosta, Pohjois-Pohjanmaalta ja Perä-Pohjolasta.

Virolainen

Maakunnan nimestä koko maan ja kansan nimeksi kehittynyt Viro muodostaa lähtökohdan käsiteltävälle sukunimelle. Se tunnetaan Karjalassa, Savossa ja Länsi-Suomessa. Jo vuodelta 1543 Jääskestä tunnetaan Ands Virolaijn, nimensä vanhin tunnetuin edustaja.

Pentti Toivonpoika Matikka